

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema J. Krajec v Novem Mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Izkoriščanje grojzdnih tropin.

V trgatvi odpadejo pri napravi vina tropine, katere lahko na več načinov dalje izkoristimo 1. Z napravo pijače za domačijo, 2. z napravo žganja, 3. z napravo kisa, 4. s pokrmjenjem goveje živine, katere se je že za napravo pijače za domačijo, ali pa za napravo žganja izkoristilo, 5. za gnojitev trt.

Letos pridelalo se bode na Dolenjskem še precej mnogo vina. To se vé da le tam, kjer se sploh še vinogradi nahajajo in kjer jih ni še trtna uš ali peronospora uničila, in kjer niso dné 16. maja trtam pognanki pozebli. Letošnje vino ne bode sicer tako dobro, kakor je bilo ono lanske trgatve, ako je bilo grozdje pred dežjem pobrano. Letos ne more namreč grozdje tako popolno dozoriti. Popolno dozorenje letošnjega grozdja oviralo je več uim. Spomlad se je izjemno pozno pričela. V poletnem času imeli smo pa tudi kaj hudo sušo.

PODLISTEK.

Spomin na 20. september 1870.

Predzadnjo nedeljo, 22. septembra, so se po vseh farnih cerkvah v naši škofiji in drugod po krščanskem svetu opravljale javne molitve za sv. Očeta papeža in sploh za povišanje sv. katoliške cerkve in za ponižanje njenih sovražnikov. 20. septembra t. l. je namreč preteklo 25 let, odkar je laški kralj Viktor Emanuel na silovit način oropal papeža zadnjega ostanka njegove posvetne oblasti, mesta Rima. Ta bogoskrunski, krivičen in do skrajnosti drzen čin je sklenila laška vlada slovesno proslavljati o njega 25letnici. V petek, 20. septembra so se začele te hrupne slovesnosti v Rimu in so trajale nekaj dni. Vse to pa je bilo naperjeno le proti katoliški cerkvi in njenemu poglavarju — pristno delo framasonov.

Nad 1100 let so imeli rimski papeži v posesti celo srednjo Italijo, katero jim je „povrnil“ frankovski kralj Pipin l. 756. Reči moramo, da

V suši grozdje v razvitku, posebno v zdebelenju in mehčanju silno zaostane, in po došlem dežju se pa le počasi razvija, počasi zori.

Pri vsem tem bode pa letošnje dolenjsko vino še prav dobro, in cena mu ne bode nizka, marveč visoka. To vkljubo „klavzuli“, vkljubo uvažanju vina iz Tirolskega, Istre, Dalmacije, Vipave. Dolenjci cenimo našo domačo kapljo više nego vsako drugo, zato jo pa tudi radi ali neradi veliko dražje plačujemo. To storé pa tudi Nedolenjci, kateri so se okusu našega vina privadili. Ga ni čez Dolenjca, velijo, in naj ga nekaterniki magari centralni čviček imenujejo.

Visoka cena dolenjskega vina zahteva od pametnega štedljivega pridelovalca, da ga več ko le mogoče proda, manj ko le mogoče doma porabi. Utemeljevati še le zakaj tako, je pač popolnoma nepotrebno, kajti kateri gospodar žalibog sam pre-dobro ne vé, kje da ga čevelj tišči? — Denarja je treba! Iz česa ga dobiti? Kaj ne gospodarsko je odločno, pri današnjih kmetiških razmerah poslom in delalcem pristno naravno drago vino podelovati,

jo je le povrnil, ne podaril, ker on sam tako piše, in ker so imeli papeži že od cesarja Konstantina Velikega dalje v osrednji Italiji velika zemljišča v svoji oblasti.

V vojski l. 1859—1860 je laška vojska papežu vse vzela, le Rim mu je še pustila. A tudi tega je skušala čimprej se polastiti. To je zvršila deset let pozneje, jeseni l. 1870. Nekdo, ki je sam vse to doživel in videl, piše tako-le: Laški roparji so vse poskušali, da bi se Rima brez boja polastili, da bi se mogli potem ponašati, češ, mesto se je samo udalo, ker papež je sprevidel, da je to potrebno v korist laškemu narodu. A ta hinavski naklep jim je izpodletel. Zato so sovražni vojskovodje Cadorna, Angioletti in Bixio z 80.000 možmi obdali mesto in se mu približevali vedno bolj, da ga naskočijo.

V tej največji nevarnosti je priredil sv. Oče tridnevno pobožnost v čast Materi Božji v cerkvi sv. Petra. Velikanska cerkev je bila vedno polna ljudstva iz vseh stanov. Bilo je res pretresljivo, s koliko gorečnostjo so prepevali verniki litanije.

naj bode tudi nizke baže. Posnemajmo v tej zadevi Dolenjci od nekdanjega varčnega Vipavca. Odkar so oni iz dr. Vošnjakov, po prekoristni slavni družbi sv. Mohora izdali knjigi „Umno kletarstvo“ zvedeli, kako da se po načinu petiotizovanja kaj lahko prav ceno in zdravo umetno vino za domačo rabo napravi — posnemajo oni to, in to na veliko gospodarsko korist. Pristni naravni vinski pridelek prodajo, doma pa pijejo petiotizovano vino.

Dolenjci! posnemajte i vi Vipavce! Nalite na tropine, na katerih vam je mošt že pokipel, katere ste tudi že otisnili — boljše manj ko preveč — toliko vode, kolikor ste pokipelega mošta v sod spravili. Na vsak hektoliter vode pa dodajte 12 kilogramov sladkora. Pustite to zmes kakih 6 dni kipeti, oprešajte tropine bolj ko le mogoče in dosegli boste prav prijetno ter zdravo pijačo za domačo porabo. Sladkor, katerega dodaste, morate pa na precej drobne koščke stolči ter v vodi, katero mislite na tropine naliti, raztopiti. Cele kose sladkora med tropine nametati ne velja, ker se prepozno ali pa že celo ne raztopi. Ker stane danes kilogram sladkora 31 krajcarjev, stal vas bode hektoliter tako zadobljene pijače ne uštevši tropine in delo, 3 gld. 72 kr. Torej še ne popolnoma 4 kr. liter. Da bode tako dosežena pijača še okusnejša, pravemu vinu podobnejša, dodajte tropinam vse zeleno dobro zmaščeno grozdje, kakor še ne dozorelo zeleniko in črnino, ter grozdje, izrastlo že po pozebi 16. maja.

Nad stanovitnostjo tako napravljenih pijač ni dvomiti, še manj pa na tem, je li zdravju ugodno ali ne.

Kako da se iz tropin žganje napravi, je

Papež se je ohranil duševno popolno mirnega ter je trdno zaupal na pomoč Marijino; ta mir in ta zaupnost v Boga je nehoté prešla tudi na ljudstvo samo. — Roparji so želeli, da bi v mestu nastal kak nemir, da bi s pretvezo, češ, da hočejo pomagati, zasedli mesto. Tudi ta nakana se je izjalovila. Vse ljudstvo je bilo mirno in je burno pozdravljalo sv. Očeta, ko je šel peš čez „Corso“ in je na stopnicah podelil blagoslov. Policija ni imela nobenega opravila.

Ker ni šlo drugače, poslužili so se roparji javnega nasilstva. 19. septembra se je približala sovražna vojska prav k mestnemu ozidju. Glavni napad je bil blizu Pijevih vrat, kjer je bil Cadorna poveljnik. Zjutraj, 20. septembra, so začeli pred solnčnim vshodom mesto bombardirati od treh strani. Papeževi vojaki, katerih je bilo komaj 9000, so odbijali napade s tako silo, da so se sovražniki morali za 400 metrov nazaj umakniti. Toda čez poltretjo uro se je v zidu pri Pijevih vratih naredila velika odprtina. Mesto bi se lahko z mnogimi žrtvami še nekaj časa branilo; a ko je papež

obče znano in nočemo toraj o tem nič govoriti. Kako da se iz tropin prav fini kis (jesih) napravi, o tem bomo v jedni prihodnjih števil „Dol. Novic“ govorili. O porabi tropin za živinsko krmo spregovorimo pa to le: Letos je pomanjkanje krme za govejo živino po Dolenjskem skoraj splošno. S tropinami, katere smo že za napravo domače pijače ali pa za napravo žganja uporabili, si celo lahko opomoremo. Take tropine zatlačiti se more bolj ko le mogoče v kadi. Vrh se naloži, kakor vrh kisle repe ali zelja dile in kamenje. Zalije se tako zatlačene tropine konečno do vrha z vodo, in one se ohranijo prav dobre za zimsko krmenje. Živina jih osobito med rezanico pomešane kaj rada žre in so tečne.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Te dni je vsa Evropa pozorno zasledovala dunajske občinske volitve, kjer je bil ljut boj med krščansko socialno in židovsko liberalno stranko. Izid volitev je spričal, da je liberalizmu na Dunaju odklenkalo, ker liberalci so dobili le 46 mandatov, krščanski socialisti pa 92, torej dve tretjini, in bodo zaradi tega gospodarili lahko po svoje, čeprav se bodo liberalci kujali in ne bodo hoteli k sejam se shajati. V tretjem volilnem razredu liberalci niso prodrli niti z jednim svojim možem, v drugem razredu so iz nova zgubili 12 mandatov, v prvem pa 8. Za žide in njih pristase je seveda to neznosen udarec, da obupujejo sami nad seboj. Le vlado še kličejo na pomoč. a kakor se kaže, bo tudi ta zadnji up splaval po

zvedel, da je mestni zid prodrt, ukazal je, naj se boj neha in mesto poda. Okoli 10. ure je Cadorna prenehal streljati; Bixio, prijatelj Garibaldijev, pa je napadal mesto še dve uri. Ko se je v znamenje miru razobesila bela zastava v mestu, zbrali so se vsi zastopniki vnanjih vlad pri papežu v Vatikanu, kamor se je nekoliko preje umaknil iz Kvirinala, da je vpriču vseh Pij IX. mirno sicer, a slovesno in odločno protestiral zoper ta roparski čin in jim posebno priporočil, naj skrbijo za podložnike svojih vlad, ki slučajno stanujejo v mestu.

Med 12. in 1. uro popoldne je prihrula sovražna vojska v mesto. Za vojake je šlo kakih 4000 laških postopacev in vlačug, sploh izmeček ljudi s propalimi, divjimi obrazi. Ta najeta sodrga naj bi zastopala „laško ljudstvo“! To nalogo je zvršila na grozen, ostuden način. Po ulicah so kričali: „Proč s papežem! Smrt njegovim!“ Pograbili so orožje, katero so papeževi vojaki deloma odložili in s tem divjali skozi ulice, mučili poštene ljudi in morili papeževe vojake na silovit način. Navezali so jih k sedlom svojih konj in jih vlačili

vodi. Da bi le krščansko socijalna stranka ostala jedina in složna! Ta velika zmaga krščanske ideje nad liberalizmom bo mogočno vplivala na druga mesta v Avstriji in zunaj nje, ker, kakor nam spričujejo dogodki zadnjih dni, se je liberalizem povsod že preživel.

Volitve za **Goriški** deželni zbor so že končane. Ostalo je vse pri starem. V zboru je 11 laških in 10 slovenskih poslancev. Ker sta si stranki jednako močni in ker je na obeh straneh dokaj hudih nacionalcov, zato se vé že naprej, da bo goriška deželna zbornica priča mnogim hudim narodnim praskam. Mnogo se bo govorilo, a malo storilo v blagor volilcev.

Tudi na **Poljskem** so volitve v kmečkih okrajih že dovršene. Med dosedanjimi 74imi mandati jih imajo Poljaki 60, Rusini pa le 14, čeprav je Rusinov 3 milijone. Starorusini so popolnoma propadli. Kmečka stranka je pač dobila nekaj novih mandatov, a primeroma mnogo premalo. Med poljskim in rusinskim narodom je premalo organizacije.

V kratkem bo imenovano **ново ministerstvo**, kateremu bo predsednik grof Badeni. Kakor pišejo časniki, postane baron Gauč zopet minister za uk in bogočastje. Že samo to nam spričuje, da Slovenci od tega ministerstva ne smemo nič dobrega pričakovati.

Nedavno so bile **občinske volitve v Zagrebu**. Vladna mažaronska stranka je prodrila v prvem in drugem razredu, deloma celo v tretjem, tako da je sedaj v mestnem zastopu 36 vladnih pristavev in le 9 pravih Hrvatov. Temu je vzrok klečeplastvo in nesloga med Hrvati.

po mestu; celo bolnike so trgali iz postelj in jih davili in klali.

To klanje in divjanje je trajalo noč in dan. General Cadorna je vse to dovolil, češ, naj se ljudstvo veseli, ker je osvobojeno papeževe oblasti. To je moderno človekoljubje, tak je cvet liberalizma! A to še ni vse! Razdivjana druhal je nameravala napasti celo papeža. Cadorna je slednjič sprevidel, kaj bi iz tega nastalo, zato je sam poslal nekaj mož, da so papeža branili.

Tako je bilo v Rimu pred 25. leti; tako je še sedaj. V palači na Kvirinalu, kjer so leta in leta prebivali papeži, stanuje sedaj laški kralj. Ko so vojaki našli vrata zaprta, poklicali so kovača, da jih je odprl z vetrihom. Potem so se vsega polastili. Tako gnjusno niti ponočni lopovi ne delajo!

Papež je sedaj jetnik v Vatikanu, oropan vsega. Ko bi se drznil na cesti se prikazati, bil bi v nevarnosti za svoje življenje. Laški narod pa že 25 let skuša, katera vlada je boljša, ali papeževa ali kraljeva. Zločini, ropi, poboji, golju-

Kaj je novega po širokem svetu?

Nemčija in **Rusija** sta se zadnje dni dogovarjali, kako bi se moglo priti v okom vsem onim ljudem, ki so sovražniki vsakega reda, n. pr. anarhisti, socijalni demokrati itd. Nemški kancelar knez Hohenlohe je bil zaradi tega v Petrogradu, Car je bil s predlogom nemškega cesarja bojda zadovoljen; a o kancelarju se trdi, da se ne strinja s tem in bo zato odstopil. Po kateri poti se bo to zyršilo, se ne vé. A gotovo je, da pomagati morejo le prava krščanska načela.

Povodom zadnjih slovesnosti v Rimu so **Lahi** smešili in javno zasramovali zastopnika avstrijske vlade pred njegovo palačo. To je veljalo seveda Avstriji in nje vladarju. Vkljub temu pa so hoteli nekateri Lahi v Trstu, ki vedno čez morje škilijo, dan 20. septembra slovesno praznovati; a vlada jim je to veselje skalila.

V **Srbiji** se bo sestavilo zopet novo ministerstvo iz vseh strank, katero si bo stavilo težko nalogo, da preorganizuje uradništvo in armado. A zbor ministrov iz najrazličnejših strank sestavljen pač ne bo kos za tako delo.

Piše se nam:

Iz **Novega mesta**. — Dné 25. t. m. priredili so naši gg. akademiki koncert, katerega se je udeležilo toliko odličnega občinstva, da je bila naša prostrana dvorana napolnjena. Želeli smo pač najbolj, slišati gospico Verhuncévo, katera si je uže v Ljubljani pridobila čislano ime kot izborna solistinja. Očarala nas je res s svojim prelepim čistim, posebno v nižavi krepko donečim glasom, prednašala je izborno znamenito arijo iz Roberta in nič manj „Nezakonsko mater“ od Vilharja. Občinstvo je zamaknjeno poslušalo pre-

fije se množe, da je groza. Ljudstvo pa strada in lakote mrje. Tako se godi v „odrešeni Italiji“! Pač res: krivično blago nima teka!

Za kralja in kraljico nikdo ne mara, niti domačini, le framasoni in njih slepa podkupljena druhal jim je pretekle dni klicala slavo. Pobožni kristijani pa so se zbirali v cerkvah in molili za sv. Očeta, naj Bog polajša njegove bridkosti, ki so ob enem britkosti cele katoliške cerkve. Izmed zastopnikov vnanjih vlad se ni nikdo udeležil teh roparskih slovesnosti, le angleški poslanik je izobesil zastavo v svoji palači.

Vsa ta hrupna in brezbožna slavnost, ki se je vršila v Rimu v preteklih dneh, je le laško vlado samo sramotila, cerkvi pa nič škodovala, pač pa mnogo koristila, ker po vsem katoliškem svetu se je mnogo molilo za zatirano cerkev katoliško in nje poglavarja. Bog pa, ki še vedno čuje nad narodi, uslišal bo te molitve in o svojem času globoko ponižal tiste, ki so oskrunili apostolsko rimsko zemljo!

krasne zvoke, ki so kot biseri vreli iz izvežbanega grla, kot rosne kapljice se lesketali v jutranjem solncu, res, to je redek užitek za nas, zato pa je občinstvo tudi burno izražalo svojo zadovoljnost in to po vsej pravici, in reči moramo, da ima gospica lepo in srečno bodočnost, ter da je na potu h časti in pevski slavi.

Naše gospice tamburašinke so nas presenetile sē zopet novim komadom „Iz Naroda“. Sestavek „Narodnih pesem“ je jako težavno sestavljen, a igrale so tako precizno in natančno, da smo bili kar ponosni na nje. Solist g. Metod Dolenec, stud. jur., ima lep doneč bariton; pel je Schumannovo „V poklon“, navdušeno in dobro premišljeno v predavanju ter pridobil splošno priznanje dobrega izvežbanega pevcā Trio so igrali gg. kapelnik Poula gosli, Hladnik čelo, Dolenec glasovir, dobro, in se je prav dopadal, akoravno je bila to bolj prosta salonska skladba. Čveteroročno izvajani Beethovnovi septet sta igrala Dolenec in Hladnik prav dobro, in da je gosp. Hladnik gospico Verhūnčevā kakor g. Dolencia dovršeno spremljal na glasoviru, je bilo pač pričakovati, vsaj smo temu vajeni, on je tako za glasovirjem doma. Igra „vdova je sama ob sebi bolj suhoparna, videli pa smo, kaj se dá storiti iz nje, če je v tako spretnih rokah. Igralci so jo rešili z jako dobrim vspehom. Gospici Iva Polančeva in Hermina Seidlnova ste svoji ulogi tako imenitno dovršili, da sti nas prav popolnoma zadovoljili; istotako gg. Škerlj in A. Vojska. Le žal, da na našem odru tako redko vidimo kako predstavo; kaj je pač temu krivo, ker smo videli, da imamo tako dobre moči, posebno pri gospicah.

Dohodkov je bilo nad 130 gld., dokaz, da občinstvo rado dá v tako blagi namen, namreč visokošolcem v podporo, in to v Gradci in na Dunaji. Gg. visokošolcem pa hvala za tako lep in čaren užitek, katerega so nam podali sē svojim tako dobro izvršenim koncertom. —iē.

Iz učiteljskih krogov. — Vesela dneva zborovanja „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ 4 in 5. september sta že davno minula, a odmevi se še vedno razlegajo zdaj v jednom zdaj v drugem listu. Neprijetni pač niso ti odmevi, saj so le slovenskemu učiteljstvu v čast in ponos, a narodu slovenskemu pa v dokaz, da živi učiteljstvo za-nj in ž njim.

Tudi cenjene „Dol. Novice“ so v svoji 18. št. prinesle o tem kratko poročilo. Sicer je g. dopisnik še marsikaj opustil, kar bi bilo vredno omeniti. Tako pogrešamo n. pr. da se je Novo mesto prav praznično obleklo: bilo je vse v zastavah; da je tudi naše novomeško učit. društvo po nadučitelju g. Fr. Konciji pozdravilo došle goste, da si je učiteljstvo dnē 5. v jutro ogledalo po prijaznosti g. vodje grmsko šolo; da je gospica Ana Osana iz prijaznosti pri koncertu deklamovala in to v občo zadovoljnost i. dr. No, pa on se je vrgel le bolj na kritikovanje koncerta.

Kritika ta pa ima očividni namen ohladiti utis, katerega je ravno koncert napravil na mnogoštevilno zbrano odlično novomeško občinstvo, kajti burno odobravlja se bile sprejete ne le pevske ampak tudi orkestralne točke ne izvzemši Mendelssohnovo koračnico. Ali je s tako kritiko hotel žaliti slavno občinstvo, češ, je v muzikalnem oziru toli nerazsodno, da nezasluzeno pohvalo daje; ali je hotel žaliti člane domače novomeške godbe, kateri so pri orkestralnih točkah pomagali, ali je hotel žaliti slovensko učiteljstvo, ko je rabiši nek nedostojen izraz modro zamolčal, da se ni z rogovī nijeden izmej učiteljstva produciral?

No upajmo, da ta dopisnikova disonanca pač ne bo zmanjšala tistega učinka, katerega je napravil koncert v istini na slavno občinstvo, kakor bodo tudi pač v trajnem prijetnem spominu ostali slehernemu udeležencu zborovanja gostoljubni Novomeščani, katerim bodi tudi na tem mestu izrečena prisrčna zahvala.

V imenu več učiteljev.

V Bubnarcih ob Kolpi poleg Metlike se je praznovala nedavno nenavadna slavnost. Metliška hranilnica je namreč kupila posestvo Matilde Nemečič, poprej Šuflaj. Po javnem oklicu je bilo 12. sept. t. l. to lepo posestvo med tukajšnje prebivalce v parcelah razprodano. 15. septembra pa je pripravila imenovana posojilnica slovesno veselico v Bubnarcih, katera je bila jako znamenita. Kmalu po drugi uri popoldan se je pokazal voz za vozom z odlično gospodo metliško. Gospe in gospodičine, tudi mestna glasba ž njimi se je zbrala pred grajščino, katera stoji sredi vasi v Bubnarcih, v ravnini na lepem prostoru. Vsedli so se okoli miz, ktere so stale v senci lepih smrek in divjih kostanjev. Tudi Bubnarčani niso mirovali. V pomen udanosti in zahvalnosti do svojih prijateljev in rešiteljev pokazali so svojo zastavo ter streljali iz možnarjev. Na onih tleh, na katerih nam je bila pred nekoliko dnevi vsaka stopinja prepovedana, in na katerih so pred 55imi leti naši pradedi bili na klopi tepeni kakor tlačani grajščine, se je pa ta dan pilo in pelo ter plesalo. Veselje Bubnarčanov tega dneva ne dá se opisati.

Čast možem ravnateljem posojilnice metliške, kateri so tako ravnali, da so šuflajevo grajščino razkopali. Gledé na sedanja slaba leta je res nekaj težavnega, posestva kupovati, ker nam ljuba vinska trta ne rodi. Ali sloboda je le sloboda, za katero so tekli že potoki krvi, in v kateri so sedaj tudi Bubnarčani korak naprej!

Bubnarčan.

Domače vesti.

(Duhovniške premembe.) Gg.: Jožef Gregorič, kapelan pri Sv. Trojici, gre kot župni upravitelj na Vrh pri Idriji; Anton Jemec iz Suhorja kot župni upravitelj v Podlipu; Matija Novak iz Semiča kot župni upravitelj na Poljanico; Alojzij Šarec iz Planine kot kurat na Suhorje in Frančišek Traven je postal v Dobropoljah prvi kapelan. — Novo sta postavljena gospoda Viljem Mlejnik kot kapelan v Starem Logu pri Kočevju in Viljem Paulus kot kapelan v Planini. — Razpisana je župnija Altlag (Stari Log) v kočevski dekaniji do 13. oktobra.

(Mestna hranilnica v Novem mestu.) Meseca septembra 1895 se je vložilo od 71 strank 27.791 gld. 89 kr.; vzdignilo od 36 strank 5262 gld. 99 kr.; izplačalo se je posojil 19 strankam 19.430 gld.; skupnega prometa je bilo ta mesec 60.278 gld. 96 kr.

(Na novomeški gimnaziji) je letos 237 dijakov. V prvi šoli jih je 77. Toliko jih že ni bilo kmalo.

(V tukajšno deško ljudsko šolo) se je vpisalo v vse štiri razrede 212 učencev. Iz šolskega leta 1894/95 je sprejetih v srednje šole 34 učencev.

(Bolnišnico „usmiljenih bratov“) v Kandiji so 31. avgusta obiskali prevzvišeni knezoškof ljubljanski, ko so se peljali birmovat na Belokranjsko. Ogledali so vse notranje prostore, z vsakim bolnikom nekoliko govorili in se o samostanu in bolnišnici jako pohvalno izrazili.

(Novomeška vojašnica) bila je pretečeni ponedeljek na javni dražbi na prodaj. Bilo je nekaj kupcev. Zaradi prenizke ponudbe najbrže prodaja ne bo obveljala.

(Preklic.) Gledé inserata v „Dol. Novicah“ št. 17. in 18., preklicuje se svarilo pred mojstrom Ant. Mavserjem, ker je imenovano svoto računil ne le za delo, temveč tudi za delavce, za vožnjo in za pritikle pri vodnjaku potrebne.

(Nevarno poškodovan.) Ne daleč od mestnega kolodvora splašili so se vsled vlaka 52letnemu Janezu Lokarju iz Kartelevega konji ter se z vozičkom spustili v beg. Omenjeni, sedeč spredaj, ni mogel obdržati splašenih konj, padel je iz voza in prišel z glavo ravno pod kolo. Zraven mnogih velikih zmečkanin, stisk in obribanja po vsej glavi, povzročilo mu je to tudi drobljenje in vtisnenje čepine na čelu. Mož bil je za nekaj časa nezavesten. Zapeljali so ga nemudoma v bolnišnico „Usmiljenih bratov“ v Kandiji, kjer je našel takoj zdravniško pomoč. Upanje je, da zopet okrevi.

(Zadnji sejm v Črnomlju) ni bil posebno dober. Živine se je prignalo dosti, a cena blaga je nizka, ker ljudje nimajo krme. — Drugi semenj je bil slab, sosebno na žitnem trgu se skoraj ni poznalo, da je semenj; vse kaže, da ljudje nimajo denarja, da kmet ubožava. Ker letos ni nič strni, se bo de revščina še bolj pokazala.

(Sedma konjska dirka v Št. Jarneju) se je vršila dne 9. t. m. po znanem vspredu ob veliki udeležbi. Dirkalno je vsega skupaj 38 konj. — V I. oddelku, t. j. pri dirki tri- in štiriletnih žrebcev in kobil (daljava 1600 m) je na cilj prišel prvi Anton Stravs iz Kostanjevice v 3 min. 43 sek. (darilo 200 kron), drugi Josip Primc iz Zagorja v 3 min. 46 sek. (darilo 100 kron), tretji Janez Rebselj iz Škocijana v 4 min. 2 sek. (darilo 50 kron). — V II. oddelku, t. j. pri dirki starejših kranjskih žrebcev in kobil (daljava 2400 m) je prišel prvi na cilj Janez Recelj iz Št. Jarneja v 5 min. 43½ sek. (darilo 200 kron), drugi Ivan Kovačič iz Sp. Maharovca v 6 min. 14½ sek. (darilo 50 kron), tretji Frančišek Kovač iz Novega mesta v 6 min. 26½ sek. (darilo 25 kron). — V III. oddelku, t. j. pri dirki konj brez razločka (daljava 2400 m), je prišel prvi na cilj Josip Borštnar iz Št. Petra v 5 min. 40½ sek. (darilo 100 kron), drugi Janez Rebselj iz Škocijana v 5 min. 45 sek. (darilo 50 kron), tretji Gašpar Dežman iz Gradišča v 5 min. 52 sek. (darilo 25 kron), četrti Andrej Zamida iz Starega Loga v 5 min. 53 sek. (darilo 50 kron). — V IV. odelku, t. j. gosposka dirka s parom konj (daljava 2400 m), je prišel na cilj prvi Janez Rebselj iz Škocijana v 6 min. 33 sek. (darilo srebrni predmet, vreden 100 kron).

(Koča na Triglavu.) Nekterim naših prostejših Dolenjcev, posebno tistim, ki niso še na Brezje romali, treba povedati, da je Triglav najvišji gora na Kranjskem in je 2864 metrov visoka nad morsko gladino. Naš Gorjanc je 1181 metrov visok. Triglav vidimo mi od Težke vode ali pa iz Podgrada. Krepak in pogumen mora biti, kdor hoče na vrhunec priti; seveda mora izkušene vodnike imeti, ki ga gor spremljajo. Letos je nek tuj gospod bil tako predrzen, da je brez vodnika gor šel, a doli gredé je na sneženi plasti zdrsnil, ter v prepadu se ubil. Razgled iz Triglava je krasen, mogočen. Stermé moraš občudovati Božjo mogočnost, ko se oziraš po mili domovini in sosednih deželah, in Očenaš, ki se ga običajno moli

gori pridši, pride tako iz dna srca, kakor je le redko v življenju mogoče. — Ta blagi, vzvišeni čut mora biti, ki je župnika, gosp. Aljaž-a iz Dovjega napotil, da je dal letos na lastne stroške napraviti na vrhuncu Triglava močan železen stolp, v katerem ima 4 do 5 oseb prostora. To je velika dobrota za hribolazca, ki utrujen in prepoten z grozno težavo gor pride, da pred mrzlimi vetrovi varno zavetje najde, in si tu brez nevarnosti za zdravje odpočije in božjo naravo občuduje. Ta stolp delal je gospod Belec v Št. Vidu nad Ljubljano. Napravljen je iz več kosov, ktere so gorenjski junaki po težavnih potih gor nesli. Pritrjen je v tla z močnimi železnimi vrvmi. Tudi skrbno napravljen strelovod se nahaja zraven. — Odkar je stolp napravljen, bile so že dve močne nevihte, ktere pa niso najmanje škode napravile.

Razne vesti.

* (Šola brez verouka) je že nekaj let vpeljana na Francoskem. Nedavno je neki okrajni šolski nadzornik povodom razdelitve daril koncem šolskega leta nagovoril otroke tako-le: „Ljubi moji otroci! Vi ste veliko bolj srečni, nego smo bili mi. Pred šestdesetimi leti smo zgubljivali čas z evangelijem, katekizmom in zgodbami, in naš učitelj pri tem ni razumel nobene šale. Danes pa se, bodite republiko za to hvaležni, lahko učite veliko bolj potrebnih rečij: državljanskih dolžnostij, zgodovine, zemljepisja, ročnega dela.“ Tako nadzornik vpričo otrok! In kaj je uspeh te „blažene“ šole, kjer katekizem več ne „muči“ otrok? Leta 1882, ko je ta šolska postava prišla v veljavo, bilo je na Francoskem 6600 hudodelcev obojega spola, ki so bili stari manj nego 16 let. Potem je raslo to število od leta do leta, in leta 1890 jih je bilo že 8666. Kaka bo še le prihodnost, ko tako brezbožno vzgojeni otroci odrastejo? Oh, to se bo še bridko zmaščevalo nad celo Francosko, pred vsem pa nad tistim, ki kujejo take brezbožne postave!

* (Grozen potres) je bil od 8. do 11. septembra v Honduras. Pri Yatapanu je bilo 300 ljudi ubitih, mnogo drugih poškodovanih. Več hiš se je sésulo, neki zvonik je padel po strani. Mesto se je zibalo kakor zibalka. Med ljudmi je bil nepopisen strah. Nekaj dni popreje je bil hud potres na Yukatanu, kjer se je tudi več ljudi in hiš poškodovalo. Sploh letos že od spomladi skoro ne mine teden, da bi se ne čulo kje o potresu.

* (Največji most v Evropi) je napeljan čez Donavo pri Črni vodi v Rumuniji. Dolg je 750 metrov. 26. septembra je bil slovesno otvorjen.

* (Modras.) Primerilo se je v tirolskih gorah, kakor je v nekem ondotnem listu brati, da je lovec na pisanega modrasa streljal, ter ga v dve polovici prestrelil. Pes skoči k prestreljeni kači, polovični modras pa ga v gornjo čelust vgrizne tako, da je obvisel. Psu je jela glava močno otekati, in, kakor dotični dopisovalec piše, bo kaj mara poginil.

* (Ogerski kmetje) so po novi ljudski stranki vsi poživljeni, odkar jih njih vodniki, duhovniki in drugi, poučujejo na ljudskih shodih. Židje in liberalci so spoznali, da je treba tudi njim iti med ljudstvo, ako si hočejo še nadalje ohraniti nadvlado. Nedavno je prišel bivši minister grof Csaky v neko občino, ki je pri zadnjih volitvah soglasno glasovala zoper vlado, da bi jih izpreobrnil. Rekel je med drugim: „Pozabimo, kar je bilo, in v bodoče pričakujem, da bode

soglasno glasovali.“ Neki star kmet mu odgovori: „Mi upamo, da bote tudi vi, ekselentni gospod, glasovali z nami, z ljudsko stranko.“ Grof ga zavrne: „Ne tako, temveč z vladno stranko moramo držati, to je prava stranka.“ Tedaj se oglasi župan: „No, ekselencia, nikoli bi si ne mogli misliti, da more kak katoličan z judi in prostozidarji držati; mi ne bomo nikoli z drugim držali nego z ljudsko stranko, ker le-ta je prava!“ Nato je grof ves razsrjen kmete zapustil. — Tako se kmetje povsod čimdalje bolj zavedajo svojih pravic in dolžnosti. Dovolj poučeni se ne dajo več zapeljevati in slepiti z liberalnimi lažmi.

*(Sežgana.) V Gyöngyöru sta dva otroka na strašen način zgubila življenje. Stariši so bili šli na delo in zaklenili deklici. Otroka sta se igrala z užigalnimi klinčki ter užgala postelj. Ogenj se je hitro širil in užgal njiju obleko. Na klicanje so ljudje ulomili v sobe, a otroka sta bila že tako opečena, da sta kmalu umrla.

Dijaška kuhinja.

Z novim šolskim letom se je precej povzdignilo število dijakov na novomeške gimnaziji — šteje jih sedaj 237 — a naraslo je tudi število v dijaški kuhinji podpiranih tako visoko, da je načelnik v precejšnjem strahu, kaj bode. 50 lačnih mladih želodcev nasititi, ako tudi samo edenkrat na dan, ni igrara, toliko namreč jih sedaj sedi okoli dijaške mize. Da je letina taka kakor vlani, ne bal bi se mnogo, vsaj sem skušal v preteklem letu, kako radi dajo živila meščani in okoličani; toda pridelkov je letos tako malo, da si nikakor ne upam pošiljati koga, da bi nabiral za naše dijake. Ljudje sami nimajo, kako bi dajali. —

Ker je pa vendarle treba lonce napolniti, prosim prav toplo v imenu ubozih dijakov tiste, koje je Bog bolje blagoslovil, naj mi blagovolé poslati kacijh jestvin — krompirja, fižola, repe ali karkoli — naj priporočé kuhinjo tudi drugim, ki imajo časno blago in srce za potrebno mladino. Novomeščane, Kandijane, te pa prosim, naj ostanejo zvesti s svojimi mesečnimi darovi, naj pridobé še družih. Zadnje šolsko leto ste dajali mesečno nad 50 gld. — nađejam se, da bodo pa letos priskočili še drugi, da se svota poviša. Pa tudi drugi dolenski in sploh slovenski mladinoľjubi bodete brezdvomno pomagali zlasti v letošnjih slabih razmerah, da mi bode mogoče zyrševati nalogo, koje sem prevzel. Bog Vam plati stotero, tisočero!

Dr. Josip Marinko.

V Novo Mesto vračujoča se pisma:

V juliju: Kočmrlj, Zagreb — Verkehrsinspectorat, Triest — Janžekovič, Steelton Pa. B. 863 — Jakše, Laibach — Russ, Graz — Beno, Gottschee — Dremšek, Cleveland — Bukovec, München — Vovk, Velke Brusnice — Srabočan, Gonobitz — Sódja, Motana — Hrovat, Seisenberg — Markovec, Szeged — Ladiha, Treffen — Pastrick, Calumet min. — Smerekar, Clara St. — Goleš, Chigago — Rudman, Ljubljana — Bergant, Ljubljana — Plazar, Ljubljana — Rus, Arbanasi Zadar — Smole, Treffen — Dragelj, Wels — Kaiser, Ribnica — Sedlak, Ill. Feistritz — Dragan, Beaver Falls.

V avgustu: 1000 (tisoč) Rudolfswert — Petro Boneglava, Kozarc — Šmid, Julovac — Administration d. Magnaten, Budapest — Kastelic, Turtle

Creek — Cesar Johann, stel — Zupančič, Laibach — Mahorčič, Offic. Ville Ill. — Belosanto, Arad — Pestner Albert, Sittich — Marija Mišič, Staritrgr — Marija Mayš, Mokronog — Nikola Reba, Ried (dva) — Feldstein, Treffen — Radešek, Smithton Pa. 20 — Franz Migič, Usora — Matija Uzman, Federal Alegheny — Johann Kolar, Ingolstadt — Šandor, Wels — Pinter, Adelsberg — Marija Princ, Karlovac — Anton Kikel, Miteldorf.

V septembru: Mizi Widrich, Rann — Marija Saje, Semič — Janez Srebrnak, Aurara Illi — Martin Lesar, Manistigue — Johann Novak, Zara — Brež. J., poste rest. Celje — Bortolo, Ratschach — Franz Hočevár, Fünfkirchen — Eduard Pajnič, Benkovac — Alojz Kambič, Škocijan — Vodošek, St. Lorenzen — K. V. T., Rakek — Pežak, Jahn Park Jona — Pečavar, Elers Ave — Stariha, Chicago — Gazboda, Allehenja — Franz Migič, Usora — Mark Pusik, San Francisko — Frank Bohte, Heengin — Jos. Šuštersič, Černembl — Maria Blažič, Graz — Paul Bosse, Frankfurt — Janez Poreber, Zagradec — Janko Predovič, Mernik — Perim Luigi, Esseg — Gričar Miha, St. Peter Krain — Jožefa Stanič, Meidling — Franz Deleščak, Agram — Jelenič, Cresled Butte (dva) — Šuštaršič, Colomed.

Listnica uredništva.

Več radovednim tukaj: Varata se. Poslano od 29. junija na željo dopisateljev nismo nadaljevali, ktere je užalilo, da se občinski zastop niti za jedno točko ni zmenil; tudi so se nadejali nove volitve, ker je že takrat čas potekel ter so se izogniti hoteli očitanju, da kdo zdražbo dela. — Novemu odbornu hočejo potožiti.

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem Mestu:

G. župnik I. Plevanič 5 gld.; g. župnik Mat. Jereb 10 gld.; g. župn. Jos. Rome 5 gld.; Zapuščina g. župn. Lukanca 10 gld.; Neimenovan 10 gld.; g. Kastelic M., kapl. 2 gld.; g. Andr. Kalan 10 gld.; g. A. Hočevár, župn. 5 gld.; g. Ig. Okoren, župn. 2 gld.; g. Iv. Komljanec, prof. 5 gld.; Neimenovan 15 gld.; Neimenovan duhoven 2 gld.; g. adj. Škedelj 5 gld.; Neimenovana gospa 2 gld.; g. dr. K. Slanc za oktob. 10 gld.; g. prelat dr. I. Kulavice 5 gld.; g. uč. I. Zavrl 2 gld.; m. g. prošt P. Urh za prvo polletje 12 gld. 50 kr.; g. Iv. Resman 2 gld.; Neimenovan duhoven 7 gld.; g. Fr. Avsec, kapl. 5 gld.; g. Mat. Kralj, župn. 5 gld.; g. prof. H. Skopal 5 gld.

Jestvine so darovali:

G. A. Jarc, m. g. prošt Urh, g. J. Zure in J. Jakše krompirja; Terez. Marolt krompirja in pšenice. — Bog plati dobrotnikom in nakloni novih.

Dr. Jos. Marinko.

Darovi za kapelico Božjega groba:

Gospodična Josipa Medved 1 gld.; gospa Gregorc 1 gld.; neimenovan po gospodu vikarju Benkoviču 10 gld.

Loterijske številke.

Trst	14. septembra	70	4	36	45	61
Gradec	21. "	6	8	11	35	65
Trst	28. "	83	79	36	21	20

Zobozdravnik A. Paichel

ordinira od 7. oktobra dalje nekaj dni v hotelu Schwarz v Novem mestu. (214)

ZAHVALA.

Podpisano predsedništvo „Zaveze“ izreka svojo najtoplejšo zahvalo povodom glavnega zbora v Novem mestu: preblagorodnemu g. županu za prijazni sprejem; slavni čitalnici, oziroma nje odboru za velikodušno prepustitev prostorov „Narodnega doma“; zavednim novomeškim damam za ljubeznjivi sprejem; slavnemu učiteljskemu društvu novomeškega okraja posebno pripravljalnemu odboru in njega načelnikom; gg. pevkam in pevcem in njih neumornemu pevovodji g. L. Potrebini; ljubkim gospicam tamburašicam; slavnej novomeške godbi in vsemu prebivalstvu novomeškemu za izkazano gostoljubnost in sploh vsem, ki so pripomogli, da se je VII. glavno zborovanje tako sijajno izvršilo.

Predsedništvo „Zaveze“ slov. učiteljskih društev
v št. Jurji pri Kranji, dné 10. sept. 1895.

Ivan Šega, s. r.

L. Jelenc, s. r.

t. č. tajnik.

t. č. predsednik.

Proda se prostovoljno po jako nizki ceni

vinograd

med Hrušico in Zajčjim vrhom. K posestvu spada poleg vinograda hosta, travnik, vrt ter lepa zidana z opeko krita zidanica. Vse posestvo obsega 9 oralov ter je blizu okrajne ceste. — Natančneje se izvé pri

Fr. Kastelicu

v Novem mestu h. št. 87.

(220—1)

Godbo

na gosli, vijolo, celo in bas

poučuje

Josip Poula,
kapelnik.

(205—2)

Oskrbništvo Ruperčvrh

prodaja meter dolga

drva za kurjavo

in sicer polena na Ruperčvrhu po 2²⁰ gld. m³,
v Novomestu postavljena po 2⁶⁰ gld. m³. —
Tako zvan „Prügelholz“ na Ruperčvrhu po 1⁶⁰ gld.,
v Novomestu postavljena po 2 gld. m³.

Naročila sprejema gospod

(219—1)

Franc Kastelic v Kandiji.

Vina bela in črna

(24—11)

se dobé vsaki čas pri

Edvardu Rosini v Kandiji st. 2.

poleg Novega Mesta.

Alojz Windischer,

trgovec v Novem mestu,

ima v zalogi poleg družega blaga tudi

klobuke za gospe,

okinčane in tudi neokinčane ali tako

zване forme! dalje ima v zalogi tudi

copate

za na zimo po različnih cenah.

Učenca

za kovaški in ključarski obrt sprejme takoj v poduk.
Deček mora biti vsaj 16 let star in krepkega zdravja.
Za obleko bodem skrbel jaz. Anton Darovec, Straža,
pošta Novo mesto. (217—1)

Mlin,

na stalni vodi, pol ure od mesta na Spod. Štajarskem
proda se zaradi boleanosti gospodinje iz proste roke.
Taisti ima tri tečaje ter pripravljen prostor za četrti
tečaj in stope. Poleg mlina je nekaj travnikov, njiv,
obširen vrt, poslopje za stanovanje ter veliko gospo-
darsko poslopje, vse skupaj v prav dobrem stanu. —
Cena vsemu skupaj 3400 gld. — Več se poizvé pri
Janez Slovincu, županu v Sp. Pohauci pri Brežicah.

Iz proste roke je na prodaj

hiša s potrebnimi gospod. poslopji

in četrt grunta na Brodu, četrt ure od Novega mesta.
Več pové lastnik ravno tam

Anton Janež,

(216—1)

Brod h. št. 24., pošta Novo mesto.

Prostovoljna dražba.

21. oktobra prodajala se bodo na javni dražbi

zemljišča

poleg grmskega gradu, pol ure od Novega
mesta oddaljena.

Prodalo se bo dalje tudi dražbenim potom
53 oralov dobro obraščénega gojzda vkup ali
pa tudi na manjše kose. — Plačuje se lahko
v treh letnih obrokih. — Pri dražbi plačati
je 10% varščine.

Podrobneje pove lastnik

Rudolf Smola,

(221—1)

grajščak na Grabnu, pošta Novo mesto.

Kot nadomestilo za bobovo kavo se priporoča po zdravniških Zenskam, otrokom in bolnikom: Najokusnejša, edino zdrava in ob ceni najcenejša primes k bobi kavi je:

KATHREINER.

KNEIPPOVA SLADNA KAVA.

Najčistejši prirodni plod v celih zrnih, ki se ne dajo ponarejati.

Se dobi povsod: $\frac{1}{2}$ Kile za 25 kr.

ČASTNI DIPLOM 1891-1894 8 ZLATIH KOLAJN

Posor: nabavajte in jemljite le izvrste sivoje s imenom „Kathreiner“.

Hiša št. 48 v Gotni vasi

blizu cerkve, z vsem gospodarskim poslopjem in nekaj njiv je iz proste roke na prodaj. — Več pové lastnik

Janez Hrovat,

(215—1)

Gotna vas št. 48. Pošta Novo mesto.

Na prodaj je iz proste roke

hiša

z opeko krita, z dvema sobama, kletjo, hlevom in delavnico za vsako reč ter tik nove ceste. Zraven spadajo tri njive, dva vinogradi in en del hoste. Pripravna je za krčmo ali prodajalnico.

Več se izve pri županstvu v Žužemberku.

Žužemberk, 12. septembra 1895.

Ivan Kadunc, župan.

Nova prodajalnica.

Zaradi selitve sem po dolgo trajajočem mirovanju zopet na novo prodajalno otvoril

na stari pošti

tukaj v Novem mestu, ter jo z novim drobnim blagom založil.

Ker je slavn. občinstvu moje mnogoletno pošteno trgovsko ravnanje dobro znano, upam, da mi ni treba nadaljnega priporočila.

Tudi se dobijo pri meni stare stelaže za trgovsko blago notri vlagati, kakor tudi ena proti ognju popolno varna denarna kasa, po prav majhni ceni.

(192—3)

Valentin Oblak.

Kovačnica

v sredi vasi Božakovo, blizu mesta Metlike na Dolenjskem, obstoječa iz delavnice z orodjem, sobe, kuhinje, kleti, šupe in kos vrta, je takoj prostovoljno na prodaj pod ugodnimi pogoji, tudi na počak.

Kupci oglašijo naj se pri

Martinu Vukšiniču, Božakovo pri Metliki št. 5.

Nova hiša

v Križatijskih ulicah v Novem mestu se odda pod ugodnimi pogoji v najem. — Več pove

Janez Mežnaršič,

(212—2)

Kandija št. 16.

Mlatilnice, močan „Göppel“

za par vpreg in več različnega kmetijskega rabljenega orodja v prav dobrem stanu proda (187-4)

G. Tönnies v Ljubljani.

Nova hiša na prodaj,

z opeko krita, obstoječa iz treh sob, kuhinje in kleti, tik okrajne ceste, v kateri je krčma in prodajalnica — oboje z vsemi pravicami — potem hlev za troje živine, svinjaki, žganjarnica in drvarnica; okol hiše je sadni vrt, za vrtom pa pri treh oralih njiv in zraven na novo z amerškimi trtami zasajen vinograd, obsegajoč 360 kvadr. sežnjev.

Vse skupaj je blizu farne cerkve, ter se proda radi bolehanja gospodinje. (208—2)

Natančneje se izve pri lastniku

Ivan Gliha-tu

v Artičah, pošta Brežice na Štajerskem.